Nekrolog *6. marts 1918 - 7. oktober 2009*

Jørgen Knudsen

Af Kathe R. Jensen
Statens Naturhistoriske Museum.

Med Dr. phil., lektor emeritus Jørgen Knudsens død i oktober 2009 har Zoologisk Museum (nu Statens Naturhistoriske Museum) mistet en af sine mest trofaste medarbejdere. Fra han fik sin første ansættelse som studentermedhjælper i 1941, til han pga. svigtende helbred i 2005 måtte opgive at køre med offentlige transportmidler, har Jørgen Knudsen haft sin daglige gang på Zoologisk Museum. Frem til sommeren 2007 forsøgte Jørgen stadig at komme på museet i hvert fald én gang om ugen for at varetage sit æreshverv som ældste deltager i den ugentlige afdelingsfrokost: At sige "Skål og tak for en dejlig formiddag". Han nåede også at sortere de fleste af sine bøger, tidsskrifter og særtryk, så det – bortset fra pladsproblemer i afdelingsbiblioteket – var rimeligt let at rydde hans arbejdsplads, så en ny gæsteforsker kunne overtage den. I det hele taget har Jørgen, som ægte museumsmenneske, altid haft beundringsværdig orden i de sager, som vedrørte samlingerne. Så selv om hans skrivebord for det meste lignede alle andre forskeres, kunne han altid finde korrespondance vedrørende mollusksamlingerne. Det var dog også kendt blandt kollegerne, at han sjældent skrev lånesedler, når han lånte bøger eller artikler i afdelingsbiblioteket: "Jeg troede da ikke, der var andre, der var interesserede i det her" var hans standardsvar, når man kom for at spørge, om den ene eller den anden bog måske stod hos ham. Heldigvis fejlede hukommelsen ikke noget, så det var let at finde bogen på hans reol.

Det er også en væsentlig del af den "institutionelle hukommelse", der er gået tabt med Jørgen Knudsens bortgang. Jørgen var sammen med museets fiskespecialist, Jørgen Nielsen, hovedansvarlig, da samlingerne fra det gamle museum i Krystalgade i 1963 skulle pakkes ned og transporteres til den nuværende bygning i Universitetsparken. Det tog flere måneder, og det var ikke altid lige let at få de øvrige kolleger til at følge køreplanen. På det tidspunkt havde bløddyrene sin egen afdeling med 3 fastansatte lektorer, som Jørgen var afdelingsleder for fra 1974 til 1979. De sidste år, hvor synet blev stadig svagere, arbejdede Jørgen med en større artikel om Malakologiens historie i Danmark, dvs. en række små biografier over de personer, der i tidens løb har beskæftiget sig med studiet af snegle, muslinger og blæksprutter, og om de historiske konkyliesamlinger, som findes på Zoologisk Museum. Desværre nåede han ikke at færdiggøre dette arbejde, og der står nu et par papkasser med notater, fotokopier, eksempler på personernes håndskrift og lignende, som venter på en interesseret og kompetent arvtager.

Jørgen Knudsen blev født den 3. marts 1918 som ældste søn af Ludvig og Gerda Knudsen (født Thulin Sørensen). De første år tilbragte Jørgen på den Kellerske Anstalt i Bregninge ved Vejle Fjord, en institution for psykisk udviklingshæmmede, hvor hans far var ung reservelæge. Senere flyttede familien til den nærliggende landsby Børkop, hvor Jørgens far havde købt praksis. Jørgen og hans yngre bror Palle var et par foretagsomme knægte. Når deres mor, der var uddannet sygeplejerske, hjalp til i konsultationen, var det ikke altid hushjælpen havde styr på dem, og en gang havde de hamret en masse meget store søm ned i gulvbrædderne i stuen. Det var ikke ret populært hos de voksne. I skolen sad Jørgen ofte og drømte, at han var på ekspedition med

Roald Amundsen, så lærerne havde ikke indtryk af, at han var egnet til det boglige. Jørgens interesse for naturen startede meget tidligt, og den blev understøttet af såvel faderen, der var ivrig jæger, som af en dygtig skolelærer, som Jørgen holdt forbindelse med i mange år. Jørgen kom på gymnasiet i Fredericia, hvor han gik på den sproglige linie, og her var det pigerne, der trak opmærksomheden væk fra lektierne, så en af lærerne mente, at han skulle se at blive soldat i stedet for at studere på universitetet. Men Jørgen kom på universitetet, og var en aktiv deltager i biologistudiets felt-ekskursioner og sommerkurser ude i naturen, og han blev også vejleder på ruskurserne for de næste årgange af biologistuderende.

Det var under et sommerkursus, Jørgen kom i kontakt med dr. phil. Anton Bruun, som var leder af Zoologisk Museums invertebrat-afdeling, og som havde været på verdensomsejling med Dana-ekspeditionen (1928-1930). Han tilbød Jørgen et studenter-job med at sortere og bestemme bløddyr, som dr. Th. Mortensen, den berømte søpindsvine-ekspert, havde samlet på sine mange rejser til Jordens mest eksotiske steder – lige noget, der tiltalte Jørgen. Under dette arbejde faldt Jørgen over det, der – tilskyndet af Bruun – skulle blive emnet for hans første videnskabelige artikel, beskrivelsen af en ny og ukendt art af muslinger (Knudsen 1944). Fra dette øjeblik var Jørgen sporet ind på bløddyrene (molluskerne), som skulle blive hans store lidenskab de følgende 65 år. Professor Spärck sørgede for, at Jørgens speciale kom til at dreje sig om forgællesnegle, der føder levende unger.

Jørgen blev kandidat (cand. mag.) i naturhistorie og geografi i januar 1945. Dengang som nu var det svært for en nybagt biolog at få et job; men Jørgen fik tilbudt en stilling som undervisningsassistent for landbrugsstuderende på den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole (nu KU Life). Her kunne han bruge en af sine ekstra-curriculære kompetencer: Han talte og forstod jysk, hvilket var modersmål for en stor del af de studerende. Jørgens jyske baggrund kom også til nytte, da han senere underviste på de havbiologiske sommerkurser i Frederikshavn. Dels fik han de kurser, hvor studerende fra Aarhus Universitet deltog, dels kunne han dysse de lokale gemytter ned, når de truede "Køwenhawnerne" med tæsk. Også i den periode, hvor han bijobbede for det naturvidenskabelige udvalg i Danmarks Naturfredningsforening (1958-1965), blev han ofte sendt til Jylland, når der skulle forhandles naturfredning med de lokale.

Efter befrielsen var der en enorm udlængsel blandt danskerne, og både Jørgen Knudsen og Torben Wolff, der stadig var specialestuderende, sprang straks til, da de ved Anton Bruuns mellemkomst fik chancen for at komme på ekspedition langs Vestafrikas kyster med billedhugger Viggo Jarls store sejlskib, *Atlantide*. Ekspeditionen varede fra oktober 1945 til juni 1946 og denne sørejse under barske forhold blev et vendepunkt i begge de unge mænds liv, ligesom de blev nære venner for resten af livet. Det siger nok noget om deres forskellige temperament, at mens Torben Wolff skrev artikler om ekspeditionen til Berlingske Tidende og forskellige tidsskrifter, skrev Jørgen til Land og Folk – ikke fordi han var kommunist, men fordi han mente, at kommunister

Jørgen Knudsen 4 år (1922) med kurven fuld af indsamlet tang

også har krav på saglig oplysning om ny viden.

Kort tid før afrejsen med *Atlantide* havde Jørgen giftet sig med sin skoleveninde, Johanne (Hanne) Lomholdt, som havde uddannet sig til fysioterapeut. De havde fået tilbudt en lejlighed, og skulle være lovformeligt gift for at kunne flytte ind.

Efter *Atlantides* hjemkomst måtte Jørgen tilbage til undervisningen af landbrugsstuderende; men i fritiden sad han på Zoologisk Museum og bearbejdede det materiale, han havde samlet på Atlantide-ekspeditionen. I de følgende 10 år måtte forskningen i mollusker dog forblive en fritidsbeskæftigelse. I 1947 fik Jørgen ansættelse på det, der dengang hed Biologisk Station, og fra juni 1954 til maj 1957, hvor Biologisk Station var blevet en del af Danmarks Fiske-

ri- og Havundersøgelser (nu DTU Aqua), var han konstitueret afdelingsleder. Fra denne periode stammer artikler om torsk og hvilling samt populære artikler i sportsfisker-magasiner. Men samtidig tilbragte han det meste af sin fritid på Zoologisk Museum, hvor han i disse år beskrev skallus, søtænder og sækdyr fra Island og fortsatte bearbejdelsen af snegle fra Atlantide-ekspeditionen samt andre havsnegle fra Vestafrika. Han var endvidere medredaktør af *Atlantide Reports*, hvoraf der i perioden 1950-1988 udkom 14 bind. Han fik også tid til, som den første, at beskrive spermatophorer hos en kæmpeblæksprutte, som Zoologisk Museum havde fået fra Skagerrak. Somrene tilbragte han på togt med fiskeribiologerne.

Måske er der nu nogen, der undrer sig over, at Galathea-ekspeditionen (1950-1952) ikke er blevet nævnt. Det er der en meget god grund til: Jørgen kom nemlig aldrig med på ekspeditionen, selv om det havde været meningen, at han og børsteormespecialisten Jørgen Kirkegaard, der ligesom Jørgen Knudsen var ansat på Biologisk Station, skulle deles om en plads på ekspeditionen. Jørgen Kirkegaard kom af sted det første år; men da Jørgen skulle søge om orlov, skete det uheldige, at direktøren for Biologisk Station, dr. Harald Blegvad, faldt om og døde, bogstaveligt talt dagen før Jørgen skulle aflevere sin ansøgning. Og afløseren, dr. Åge Vedel Tåning, var ikke ligefrem begejstret for Galathea-ekspeditionen, så rygtet gik, at det nok var en meget dårlig ide at søge om orlov til dette formål. Og derfor har Jørgen Knudsen ikke deltaget i Galathea-ekspeditionen. Det var måske den største skuffelse i Jørgens liv og grunden til, at han brugte mere energi på fritidsforskningen på Zoologisk Museum end på at forske i fisk og fiskeri.

Da professor Gunnar Thorson, som var Zoologisk Museums snegleekspert, i 1957 havde skaffet økonomiske midler til at oprette et Marinbiologisk Laboratorium i Helsingør, blev der endelig mulighed for en stilling til Jørgen på Zoologisk Museum. Det må have været en stor lettelse for Jørgen at kunne meddele dr. Vedel Tåning, at han sagde sin stilling op, og det forlyder da også, at han ved samme lejlighed fik udtrykt sin uforbeholdne mening om dennes faglige kvalifikationer. De, der ellers altid har kendt Jørgen som "Dr. venligst", vil vide, at dette var en højst usædvanlig opførsel. Men der har nok hobet sig en del frustrationer op gennem årene.

Fra 1957 og næsten 30 år frem i tiden følte Jørgen sig som Jordens heldigste mand i verdens bedste stilling. Men han voksede sandelig ikke fast til kontorstolen. Allerede i august 1959 kom Jørgen på langfart, idet han blev ansat af UNESCO til at undervise på et kursus i marinbiologi i Nha Trang i det daværende Sydvietnam. Turen til Vietnam havde mange mellemlandinger og var forbundet med et vist bureaukrati – ikke en af Jørgens yndlingsbeskæftigelser; men det lykkedes ham alligevel altid at få både pengesager og papirarbejde ordnet på tilfredsstillende manér. Den politiske situation i Vietnam var på det tidspunkt noget ustabil, og der var forskellige hændelser, som let kunne have endt galt; men det var som regel de amerikanske kolleger, der måtte gøre Jørgen opmærksom på faren. Efter kurset tog Jørgen til Bangkok, og her deltog han i stedet for Bruun, der var blevet syg, på et togt i Siambugten med NAGA-ekspeditionen på det amerikanske forskningsskib *Stranger* fra Scripps Institution. Da Jørgen i februar 1960 vendte hjem til Danmark, måtte han som noget af det første følge sin datter Lisbet (født 1953) i skole. De andre børn troede nemlig ikke, hun havde en far, da han var rejst, lige inden Lisbet var startet i 1. klasse. Jørgen var på sin rejse blevet meget glad for at undervise de asiatiske studerende, og i de følgende år (1964-1967) var han sekretær for og underviste på UNESCO kurser i "marine science" for asiatiske og afrikanske studerende i Danmark.

Jørgen underviste også danske studerende på de havbiologiske sommerkurser i Frederikshavn fra 1961 til 1977 og igen fra 1982 til 1984, og selv herefter var han en hyppig gæst, når jeg eller andre lærere fra Zoologisk Museum underviste deroppe. Sidste gang Jørgen var med på Hirsholmen var i august 2004, da han var 86 år gammel. Efter undervisningen plejede vi at køre rundt i Nordjylland og se efter amerikanske knivmuslinger og andre introducerede arter, et emne der også optog Jørgen. I den forbindelse blev han i 1989 inviteret til at holde foredrag ved en kongres i Israel. Han fik penge til rejse og ophold gennem en fond, som daværende chefredaktør på Politiken, Herbert Pundik, bestyrede. I 2000 blev han inviteret til "kick-off" møde i Naturrådet, der ville skrive en rapport om invasive arter i Danmark; Jørgen bidrog med de marine arter.

Jørgen var gennem årene en aktiv deltager i internationale mollusk-kongresser, og han var kasserer, da UNITAS Malacologica holdt deres kongres i København i 1965. Her lykkedes det at få et par russiske deltagere med til kon-

gressen; men da de var inviteret til middag sammen med andre internationale kongresdeltagere hos familien Knudsen, fik de ikke lov til at deltage. Den ene af dem, Dr. Filatova, arbejdede på museet et par dage efter kongressen, og her kunne hun godt få lov til at spise middag hos Jørgen; men han måtte køre hende til kontrol på den sovjetiske ambassade både før og efter middagen. I 1968 blev UNITAS Malacologica kongressen holdt i Wien, og Jørgen og hans kone var en tur i Tjekkoslovakiet inden kongressen. Det var kun nogle få dage før den Røde Hær rykkede ind i landet; men det vidste de jo heldigvis ikke før bagefter. Da UNITAS Malacologica i slutningen af 1980erne havde økonomiske problemer, var Jørgen med til at stifte en trust-fund, som stadig uddeler legater til studerende inden for malakologi.

Selv om Jørgen altså ikke kom med på Galathea-ekspeditionen, bearbejdede han det kæmpestore materiale af muslinger, der var samlet på de største dybder i verdenshavene, og i 1970 blev det til en imponerende stor disputats, som fik rosende omtale i pressen og stadig indgyder stor respekt hos dybhavsforskere såvel som muslingespecialister i ind- og udland. I alt har Jørgen beskrevet 124 nye arter, 2 slægter og en enkelt familie, de fleste af dem dybhavsmuslinger. Desuden har andre forskere opkaldt 21 arter og en slægt efter ham.

Jørgen har deltaget i adskillige togter med udenlandske forskningsskibe. I 1975 var han med det amerikanske skib *Bartlett* i havet omkring Azorerne, i 1979 med britiske *Discovery* til Porcupine Sea Bight og i 1981 med britiske *Challenger* i samme område. I 1976 var Jørgen med som lærer på en studietur for Zoologisk Museums specialestuderende i marinbiologi til den caribiske ø Barbados.

Jørgen Knudsen har aldrig været den, der søgte om store bevillinger til prestigefyldte forskningsprojekter; men i årenes løb har han modtaget en del legater og bevillinger til forskningsprojekter, fx den tjekliste over danske marine mollusker, som vi sammen publicerede i 1995. Han modtog Molktes legat på 400 kr. kort tid efter sin kandidat eksamen i 1945, og han har modtaget rejselegater og bevillinger til udgivelse af bøger o.lign. fra forskningsråd og fonde, især Carlsbergfondet. Han har besøgt en række udenlandske museer og samarbejdet med kolleger fra mange lande. Jørgen var let at samarbejde med. Han tog kollegernes særheder og temperamenter som noget naturligt, og der blev ikke gjort forskel på laboranter og professorer, og hvad enten man var student fra et ukendt universitet i Asien eller professor på Harvard, blev man mødt med samme interesse. Jørgen kunne svare på spørgsmål fra gamle damer, der ville vide, om de kunne tage deres vinbjergsnegl med på ferie, og fra kemikere, der ville studere krystalstrukturer i skaller fra dybhavsmuslinger. Udtrykket "Dr. venligst" startede som en vits, da Jørgen modtog et brev, vistnok fra en japansk student, som var stilet til Dr. venligst. Men udtrykket har hængt ved, da alle syntes, det var meget passende.

I 1983 havde Jørgen et glimrende samarbejde med museumsinspektør Vibeke Woldbye fra Kunstindustrimuseet om gamle og nye konkyliesamlinger fra nær og fjern, og udstillingen om "Konkylien og Mennesket" blev en enorm publikumssucces, ofte med lange køer ved indgangen. Der blev også udarbejdet et rigt illustreret katalog, hvor Jørgen havde bidraget med en artikel om zoologiske aspekter samt oversat et forord skrevet af en engelsk kollega. Udstillingen flyttede i 1984 til Lund, hvor den også tiltrak et stort publikum.

Jørgen Knudsen i 1970 da han forsvarede sin doktorafhandling.

I fritiden var Jørgen en passioneret havedyrker, og han havde som regel frø af eksotiske planter med hjem fra sine rejser, ligesom han besøgte de botaniske haver, når han var i udlandet. Han interesserede sig også for kunst og deltog ivrigt i Museumsmandsforeningens

arrangementer. Jørgen var også en ivrig lystfisker, og var tit ude på Øresund med fiskestangen, ofte sammen med museets fiskespecialist, dr. Jørgen Nielsen.

Jørgen havde meldt sig ind i Naturhistorisk Forening allerede, da han startede på biologistudiet, og i 1955 blev han valgt ind i bestyrelsen, hvor han fra 1969 til 1973 var formand. Desuden var han redaktør af Videnskabelige Meddelelser og Danmarks Fauna 1960-1969. Jørgen var også med på en del af de rejser, der blev arrangeret af Naturhistorisk Forening, bl.a. til Afrika. Jørgen var endvidere medlem af bestyrelsen for Johannes Schmidts legat fra 1964 til legatets sammenlægning med Bøje Benzons Støttefond i 2007. I 1985 var Jørgen medredaktør ved udgivelsen af et udvalg af Henning Lemches akvareller af nordatlantiske nøgensnegle (Nudibranchia) med tekster af Hanne Just og dr. Malcolm Edmunds; værket udkom som et supplementsbind til tidsskriftet *Ophelia*.

I 1986 havde Jørgen sin anden store skuffelse. Universitetet skulle spare, og alle medarbejdere over 60 år på det naturvidenskabelige fakultet modtog et brev fra dekanen, der bad dem overveje tidlig pensionering, så man kunne undgå ufrivillige afskedigelser af yngre forskere. Jørgen skrev til dekanen og Jørgens kone skrev til undervisningsminister Bertel Haarder; men lige lidt hjalp det. Jørgen følte sig presset til at gå af 2 år før tid, og selv om han fik et eksternt lektorat af fakultetet og et rødvinslegat, 2 flasker pr. måned til han fyldte 70, af kollegerne på museet, syntes han alligevel det var en uretfærdig måde at klare besparelserne på. Han var oprigtigt ked af det og bekymret på mollusksamlingernes vegne, og det gav han udtryk for i et interview i Universitetsavisen.

Det har altid været traditionen på Zoologisk Museum, at pensionerede lektorer fortsætter deres forskning som emeriti, og det gjaldt også for Jørgen. En ting havde Jørgen ønsket i mange år – et kursus for videregående studerende i malakologi. Det blev realiseret i årene 1990 til 1993 i samarbejde med undertegnede og med deltagelse af dr. Thomas Kristensen, som havde været Jørgens ph.d.-stipendiat nogle år tidligere og derefter var blevet ansat på Dansk Bilharziose Laboratorium (nu DBL – Centre for Health Research and Development, KU Life) i Charlottenlund. Desuden fortsatte han med at deltage i Zoologisk Museums publikumsarrangementer som Mosedag, Åbent Hus osv., hvor han var en ivrig fortæller om museets store, videnskabelige samlinger. Jørgen var også altid imødekommende og hjalp med artsbestemmelser, når arkæologer eller kvartærzoologer havde fundet skaller i deres udgravninger.

Jørgen begyndte også at deltage i de internationale marinbiologiske workshops, som i 1980erne og 1990erne blev arrangeret i Vestaustralien og i Hong Kong, og fra 1988 til 1998 deltog Jørgen i 4 workshops i Australien, 4 i Hong Kong og 1 på Azorerne. Her genoptog Jørgen sin tidlige interesse for snegles ægkapsler, og det kom der en række publikationer ud af, med illustrationer udført af konservator A. Vedelsby. Da invertebrat-afdelingen, ligeledes i 1980erne og 1990erne, blev involveret i to nordiske projekter, BIOFAR og BIOICE om den marine fauna fra henholdsvis Færøerne og Island, var Jørgen også med, både som vejleder for specialestuderende og som deltager i workshops og kongresser.

I de sidste år før Berlinmurens fald bidrog Jørgen med en række artikler til et tysk leksikon om mollusker redigeret af molluskkuratoren ved Museum für Naturkunde i Berlin, dr. R. Kilias. Det var noget problematisk med udbetalingen af honoraret, da dette jo var i DDR Mark, som man dels ikke måtte udføre fra Østtyskland, dels ikke kunne veksle i Danmark. Leksikonets udgivelse blev også forsinket, så det først udkom i 1997.

Fra 1996 til 2000 deltog Jørgen sammen med undertegnede i et Danida støttet projekt ledet af dr. Jørgen Hylleberg, Tropical Marine Mollusc Programme (TMMP) med kongresser og workshops forskellige steder i Asien. På en af disse rejser fik Jørgen mulighed for at gense laboratoriet i Nha Trang i Vietnam, og han mødte også den eneste kvindelige student, der havde deltaget i hans kursus i 1959. I forbindelse med TMMP fik Jørgen atter brug for sine sprogkundskaber. Sammen med Jørgen Hylleberg og andre oversatte han en række artikler af L. Spengler fra dansk til engelsk. Disse artikler, der i nogle tilfælde var trykt med gotiske bogstaver, indeholdt originalbeskrivelser af mange arter og var derfor vigtige for moderne malakologer, hvoraf meget få kan læse dansk. I 1962 havde han sammen med en engelsk blæksprutte-specialist, dr. W. Rees og fru A. Volsøe oversat Japetus Steenstrups artikler om blæksprutter, og senere (1980) sammen med dr. M. Roeleveld fra Sydafrika endnu en af Steenstrups artikler. Jørgen har desuden oversat populærvidenskabelige bøger fra engelsk og tysk til dansk, og i 1997 udkom Jørgen, vistnok som den første

på Zoologisk Museum, på CD-ROM med en oversættelse af det storslåede og yderst sjældne konkylieværk med håndkolorerede tavler udarbejdet af F.M. Regenfuss (1713-1780). Originalteksten var skrevet af L. Spengler (1720 -1807) og var på både tysk og fransk; Jørgen oversatte den franske tekst til engelsk (se http://www.eti.uva.nl/support/files/mac/regenfuss.pdf). Med alle disse aktiviteter efter den officielle og uønskede pensionering er det ikke overraskende, at mere end halvdelen af Jørgens videnskabelige publikationer stammer fra tiden efter 1986.

Det var en stor skuffelse for Jørgen, da han af helbredsmæssige grunde måtte afstå fra at deltage i de internationale mollusk-kongresser. Så da hans 90 års fødselsdag i 2008 nærmede sig, besluttede en gruppe af hans internationale kolleger og venner, at vi ville organisere et to dages symposium i København. Et par gange under forberedelserne var vi ved at tro, at symposiet måtte afholdes uden æresgæstens tilstedeværelse. Men Jørgen deltog med stor entusiasme og overværede samtlige foredrag med undtagelse af et enkelt; efter den første dags begivenheder havde han sovet over sig, så han kom for sent næste morgen. Der blev også udgivet et hæfte af Zoologisk Museums tidsskrift *Steenstrupia* dedikeret til Jørgen Knudsen. Han nåede at se det trykte resultat i juni 2009, og selv om hans syn var dårligt, var han meget beæret over dette værk, hvor han optræder som medforfatter på to artikler (Sneli, Knudsen & Vedelsby, 2009; Thomsen, Knudsen & Koskeridou, 2009). Med disse to artikler kommer Jørgens samlede produktion op på 124 titler. En publikationsliste, opdateret efter Jørgens egne opgivelser, blev trykt i *Steenstrupia* 30(2); men desværre manglede der her nogle populærvidenskabelige artikler skrevet på dansk. Disse vises herunder.

Dr. phil. Torben Wolff, dr. phil. Jørgen G. Nielsen, Lisbet Lomholdt Knudsen og dr. Jackie van Goethem takkes for bidrag til denne nekrolog.

Publikationer, der ikke var medtaget i Steenstrupia 30(2): 93-96 (2009):

Knudsen, J. 1948. Lidt om "Biologen"s arbejde i Limfjorden. Ferlen. Skoleblad for Struer Borger- og Realskole 1(5): 1.

Knudsen, J. 1948. Forplantningsbiologien hos nogle vestafrikanske Forgællesnegle. (Referat af foredrag holdt i Dansk Naturhistorisk Forening 18. April 1947). Naturhistorisk Tidende 12(4): 55-56.

Knudsen, J. 1948. Dyrelivet i fladsø-området ud for tropisk Vest-Afrika. Salmonsens Leksikon-Tidsskrift, 8. årgang, Hæfte 3: 873-876 (spaltenumre!).

Knudsen, J. 1952. Makrellen – dens vandringer og levevis. Sportsfiskeren Nr. 6, 1952: 100-102.

Knudsen, J. 1952. Torsken – hvor den findes – hvornår og hvorfor. Sportsfiskeren Nr. 9, 1952: 152-154.

Knudsen, J. 1952. Laks og laksefiskeri i Østersøen. Sportsfiskeren Nr. 12, 1952: 215-219.

Knudsen, J. 1953. Lidt om fiskestimer. Sportsfiskeren Nr. 6, 1953: 95-97.

Knudsen, J. 1953. Lidt om fiskenes lugtesans – og hvad den anvendes til. Sportsfiskeren Nr. 8, 1953: 131-132.

Knudsen, J. 1953. Lidt om tunfisken og dens levevis. Sportsfiskeren Nr. 11, 1953: 198-199.

Knudsen, J. 1954. Om mærkning af tunfisk. Sportsfiskeren Nr. 2, 1954: 44-45.

Knudsen, J. 1954. Sildehaj og marsvin som sports"fisk". Sportsfiskeren Nr. 7, 1954: 188-189.

Knudsen, J. 1954. Laksens skæbne i Østersøen. Jæger & Fisker, juni 1954: 20-21+33.

Knudsen, J. 1956. Lidt om mulighederne for sportsfiskeri efter laks i Østersøen. Sportsfiskeren Nr. 8, 1956: 196-198.

Knudsen, J. 1956. Marsvinet som skadedyr for laks og ørred. Sportsfiskeren Nr. 9, 1956: 220-222.

Knudsen, J. 1957. Torsken – og torskefiskeriet i de danske farvande. Sportsfiskeren Nr. 4, 1957: 94-99.

Knudsen, J. 1957. Torsken – og torskefiskeriet i de danske farvande (2). Sportsfiskeren Nr. 6, 1957: 156-159.

Knudsen, J. 1957. Torsken og torskefiskeriet i de danske farvande (3). Sportsfiskeren Nr. 9, 1957: 252-254.

Knudsen, J. 1958. Malakologi som hobby. Lidt om at samle på bløddyrs skaller. Vor Viden 240: 161-170.

Knudsen, J. 1967. Snekker. Garderhusaren, 48. årgang, nr. 12: 1p.

Knudsen, J. 1969. Snekker. Teknisk Kontakt, Hærens Materielkommando, Nr. 1, 1969: 3-4.

Knudsen, J. 1974. "Tamme Naturfredere". Debatindlæg i Natur og Miljø, 1. årgang, nr. 2: 27.

Knudsen, J. 1974. I anledning af Dr. phil. Henning Lemche's afgang. ZOOM Nr. 25: 3-4.

Knudsen, J. 1975. Med Jørgen Knudsen på de vilde vover. ZOOM Nr. 27: (ingen sidenumre), 2pp.

Knudsen, J. 1977. Nekrolog, Henning Lemche. ZOOM Nr. 32: 3.

Knudsen, J. 1983. Konkylier – zoologisk set. Pp. 75-83 i Konkylien og Mennesket (katalog udgivet i forbindelse med udstilling i Kunstindustrimuseet i København, redigeret af V. Woldbye og B. von Meyenburg), 159pp.

Knudsen, J. 1984. Om konkylier. Naturens Verden 1984: 433-440.

Knudsen, J. 1985. Konkylier i museets samlinger. Dyr i natur og museum, 1985, nr. 2: 2-9.

Knudsen, J. 1993. Om albueskæl og remmetang ved den jyske vestkyst. Dyr i natur og museum 10(2): 17-19.